

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu**

Poznań, dnia 9 grudnia 2009 r.

LPO-410-40-03/2009

P/09/069

Pani Dyrektor **Elżbieta Sztanga**

Zespół Szkół Ekonomiczno-Administracyjnych

im. St. i Wł. Grabskich

w K o l e

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.), zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu przeprowadziła w Zespole Szkół Ekonomiczno-Administracyjnych im. St. i Wł. Grabskich w Kole, zwanym dalej „Zespołem Szkół”, kontrolę realizacji zadań z zakresu wychowania fizycznego i sportu w latach szkolnych 2007/2008 i 2008/2009. W związku z tą kontrolą, której wyniki przedstawiono w protokole kontroli podpisanym w dniu 20 listopada 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli – na podstawie art. 60 ustawy o NIK – przekazuje Pani Dyrektor niniejsze **wystąpienie pokontrolne**.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, realizację przez *Zespół Szkół* zadań z zakresu wychowania fizycznego i sportu.

1. W okresie objętym kontrolą w *Zespole Szkół* funkcjonowały trzy typy szkół: liceum ogólnokształcące, liceum profilowane i technikum, do których uczęszczało łącznie 575 (w roku szkolnym 2007/2008) i 497 (w roku szkolnym 2008/2009) uczniów, w tym ok. 70% dziewcząt i 30% chłopców. Liczba oddziałów w tym okresie zmniejszyła się z 19 do 17, a liczba godzin zajęć wychowania fizycznego z 78 do 72 (tygodniowo).

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 15, poz. 142 ze zm.), w szkolnych planach nauczania na lata 2007/2008, 2008/2009 i 2009/2010 na obowiązkowe zajęcia wychowania fizycznego przeznaczono po 9 godzin tygodniowo w trzyletnich liceach, a 12 godzin tygodniowo w czteroletnim technikum. Zajęcia były prowadzone

odpowiednio w 26, 25 i 24 grupach, liczących od 14 do 26 uczniów, oddzielnie dla dziewcząt i chłopców.

2. *Zespół Szkół* nie posiadał kompletnej bazy materialnej umożliwiającej prawidłowe kształcenie uczniów w zakresie wychowania fizycznego. Istniejące obiekty i urządzenia sportowe nie zapewniały pełnej realizacji przyjętego programu nauczania „Wychowanie fizyczne, zdrowie, sprawność, aktywność”, przede wszystkim z uwagi na brak sali gimnastycznej. W czasie niekorzystnych warunków atmosferycznych zajęcia odbywały się w małych pomieszczeniach zastępczych (salce gimnastycznej i siłowni), zajmujących część piwnic w budynku szkoły. Przy pełnej frekwencji na jednego ucznia przypadało tam zaledwie od 1,2 do 1,5 m², co znacząco ograniczało zakres wykonywanych ćwiczeń, a także możliwość urozmaicenia zajęć.

NIK pozytywnie ocenia podjęcie w 2009 r. działań związanych z budową szkolnej sali gimnastycznej. Realizacja inwestycji, której wartość kosztorysową określono na kwotę 4.472.165 zł, została zaplanowana przez organ prowadzący (powiat kolski) na lata 2010-2011.

Znajdujący się na wyposażeniu *Zespołu Szkół* sprzęt sportowy był niewystarczający, zarówno pod względem ilościowym, jak i rodzajowym, co w istotny sposób utrudniało prawidłową realizację programu nauczania oraz wpływało na obniżenie atrakcyjności prowadzonych zajęć. Ponadto w większości był to stary sprzęt, który został nabyty bez wymaganych obecnie atestów lub certyfikatów bezpieczeństwa.

Krytyczne oceny w zakresie bazy i wyposażenia wyrazili również wszyscy nauczyciele wychowania fizycznego, którzy w przeprowadzonych podczas kontroli badaniach ankietowych podali, że obiekty i sprzęt sportowy, zwłaszcza z uwagi na brak sali gimnastycznej, nie zapewniają pełnej realizacji programu nauczania.

3. W *Zespole Szkół* były opracowane – w oparciu o podstawę programową i program nauczania – plany dydaktyczne z wychowania fizycznego dla wszystkich poziomów kształcenia w poszczególnych typach szkół, które w okresie objętym kontrolą nie podlegały ewaluacji. Plany te wymagają uzupełnienia w zakresie metod indywidualizacji pracy z uczniami z dysfunkcjami oraz uszczegółowienia celów lekcji w sposób umożliwiający dokonanie ilościowej oceny stopnia realizacji tych celów.

Podczas przeprowadzonych w toku kontroli obserwacji 8 godzin zajęć wychowania fizycznego stwierdzono, że formułowane przez nauczycieli tematy lekcji były zgodne z planami dydaktycznym i w większości zostały zrealizowane. Nauczyciele właściwie dysponowa-

li czasem na poszczególne rodzaje ćwiczeń oraz stosowali odpowiednie do przyjętych celów lekcji metody pracy, które aktywizowały uczniów do wysiłku. Zwrócono jednak uwagę na to, że właściwa ocena wysiłku ponoszonego przez ucznia powinna uwzględniać jego zaangażowanie podczas wykonywania ćwiczeń.

4. Pani Dyrektor zwalniała uczniów z zajęć wychowania fizycznego zgodnie z przepisem § 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 83, poz. 562 ze zm.). W latach szkolnych 2007/2008 i 2008/2009 zwolnionych z czynnego udziału w lekcjach wychowania fizycznego było odpowiednio 62 i 60 uczniów, co stanowiło 10,8% i 11,2% liczby uczniów ogółem.

Według badań przeprowadzonych w trakcie kontroli, w okresie jednego tygodnia średnia frekwencja na zajęciach wychowania fizycznego wyniosła 89%. Dla porównania: w latach szkolnych 2007/2008 i 2008/2009 była ona niższa i wynosiła odpowiednio 87% i 84%. W zajęciach aktywnie uczestniczyło 66% uczniów obecnych na lekcji (t. j. 59% uczniów uczęszczających do szkoły). Pozostali uczniowie obecni na zajęciach (34%) nie ćwiczyli z powodu stałego zwolnienia (11%), zwolnienia lekarskiego (6%) oraz braku stroju (17%).

NIK zwraca uwagę na to, że wysoki poziom zwolnień oraz mała aktywność uczniów mogą świadczyć o niskiej jakości i atrakcyjności zajęć wychowania fizycznego. Według badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów, głównym warunkiem poprawy jakości i atrakcyjności zajęć jest udostępnienie dobrze wyposażonej sali gimnastycznej oraz większej ilości sprzętu sportowego.

5. W wewnątrzszkolnym systemie oceniania (WSO) ustalono zasady obniżania wymagań edukacyjnych w stosunku do ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się lub deficyty rozwojowe uniemożliwiające sprostanie wymaganiom edukacyjnym wynikającym z celów określonych w podstawach programowych.

W przedmiotowym systemie oceniania z wychowania fizycznego (PSO) przyjęto, że ocenie podlega wkład pracy ucznia z uwzględnieniem: frekwencji i aktywności na zajęciach, udziału w zawodach sportowych oraz wyników i umiejętności. Nie uwzględniono natomiast oceny wysiłku wkładanego przez ucznia w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki zajęć, co było niezgodne z § 7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy

oraz przeprowadzania sprawdzianów egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 83, poz. 562 ze zm.). Nie uwzględniono też wyników uzyskanych przez uczniów mniej sprawnych oraz z dysfunkcjami. PSO nie zawierał również zapisów dotyczących rozpoznania sprawności fizycznej uczniów „na wejściu”, umożliwiających ocenianie osiągnięć edukacyjnych z uwzględnieniem postępów w opanowaniu wiadomości i umiejętności wynikających z podstawy programowej i realizowanego programu nauczania, co było niezgodne z § 2 ust. 2 przywołanego rozporządzenia. Nie zawierał on też zapisów dotyczących modyfikacji programu nauczania i planu dydaktycznego dla potrzeb indywidualizacji pracy z uczniami o mniejszych możliwościach ruchowych. Ustalone w PSO kryteria oceny frekwencji na zajęciach dotyczyły wyłącznie oceny celującej i bardzo dobrej, natomiast nie odnosiły się do pozostałych ocen.

6. W okresie objętym kontrolą w *Zespole Szkół* nie zorganizowano nadobowiązkowych zajęć pozalekcyjnych w zakresie sportowym, rekreacyjnym i usprawniającym. Nie prowadzono również zajęć z gimnastyki korekcyjnej. W odbywających się okresowo (dwie godziny, raz w tygodniu przez trzy miesiące od października do grudnia) zajęciach pozalekcyjnych nauki tańca uczestniczyło 36 uczniów w roku szkolnym 2007/2008 i 44 uczniów w roku szkolnym 2008/2009, t. j. odpowiednio 6% i 8% wszystkich uczniów.

7. NIK ocenia pozytywnie działalność *Zespołu Szkół* w zakresie organizacji i uczestnictwa w imprezach sportowych. Każdego roku odbywały się wewnętrzzszkolne sportowe zawody (dzień sportu oraz turniej piłki siatkowej). *Zespół Szkół* – wspólnie ze starostwem, Towarzystwem Krzewienia Kultury Fizycznej „Sokół” i Miejskim Ośrodkiem Sportu i Rekreacji w Kole – był współorganizatorem ogólnopolskiego biegu „Kolska patera” oraz mistrzostw powiatu w indywidualnych i sztafetowych biegach przełajowych szkół ponadgimnazjalnych. W przeprowadzanych co roku zawodach sportowych rangi powiatowej, regionalnej i wojewódzkiej uczestniczyło każdorazowo ponad 160 uczniów.

8. Wszyscy nauczyciele wychowania fizycznego zatrudnieni w *Zespole Szkół* mieli ukończone studia magisterskie stacjonarne lub zaoczne na kierunku zgodnym z nauczaniem przedmiotem oraz posiadali przygotowanie pedagogiczne, co spełniało warunki zajmowania stanowiska nauczyciela w liceach i technikach, określone w § 2 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić

nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. Nr 50, poz. 400). Ponadto uczestniczyli oni w szkoleniach, warsztatach i kursach zorganizowanych przez *Zespół Szkół* oraz Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Koninie. Zakres doskonalenia zawodowego obejmował tematykę dotyczącą m. in.: wspierania rozwoju uczniów o szczególnych potrzebach edukacyjnych, opracowywania i wdrażania programów innowacyjnych, znajomości metod rozładowania stresu oraz metod prowadzenia lekcji wychowania fizycznego inaczej.

9. Zgodnie z § 7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, wykazu stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych, kwalifikacji niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecać prowadzenie badań i opracowywanie ekspertyz (Dz. U. z 2006 r. Nr 235, poz. 1703 ze zm.), Pani Dyrektor opracowała plany nadzoru pedagogicznego oraz informacje o realizacji tych planów za lata szkolne 2007/2008 i 2008/2009, które przedstawiła na dwóch posiedzeniach rady pedagogicznej i jednym zebraniu rady rodziców. Ustalone w planach nadzoru hospitacje zajęć wychowania fizycznego zostały w całości zrealizowane.

W dokumentacji z zebrań rady rodziców nie odnotowano faktu przedstawienia informacji o realizacji planu nadzoru pedagogicznego w roku szkolnym 2007/2008.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) podjęcie działań w celu zapewnienia lepszego wyposażenia *Zespołu Szkół* w sprzęt sportowy posiadający odpowiednie atesty lub certyfikaty,
- 2) wprowadzenie procedur ewaluacji programu nauczania i planów dydaktycznych z uwzględnieniem wzrostu atrakcyjności zajęć wychowania fizycznego,
- 3) uzupełnienie planów dydaktycznych w zakresie metod pracy z uczniami mniej sprawnymi oraz zwymiarowania celów lekcji,
- 4) podjęcie działań mających na celu zwiększenie udziału uczniów w zajęciach wychowania fizycznego,
- 5) dostosowanie przedmiotowego systemu oceniania z wychowania fizycznego do wymogów określonych przepisami, w tym określenie wymagań edukacyjnych umożliwiających obiektywne ocenianie postępów ucznia oraz kryteriów ustalania wszystkich ocen,
- 6) zapewnienie prawidłowego dokumentowania zebrań rady rodziców.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu, na podstawie art. 62 ust. 1 *ustawy o NIK*, oczekuje przedstawienia przez Panią Dyrektor – w terminie 14 dnia od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego – informacji o sposobach wykorzystania uwag i wykonania wniosków lub o działaniach podjętych w celu ich realizacji albo o przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 *ustawy o NIK*, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Pani prawo zgłoszenia na piśmie dyrektorowi delegatury NIK w Poznaniu umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu. W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 *ustawy o NIK*, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.